Syyskuu 2018

EK:n linjaus:

Ilmoittajan suojan oltava tasapainoinen

Komissio julkaisi ehdotuksen ilmoittajan suojaa koskevasta direktiivistä huhtikuussa 2018. Ehdotuksen tarkoituksena on parantaa unionin lainsäädännön parempaa toimeenpanoa sekä yhtenäistää nykyisin vain tietyille aloille kohdennettua väärinkäytösten paljastajien suojelua.

Ilmoittajansuojadirektiiviä sovellettaisiin komission ehdotuksen mukaan unionin oikeuden vastaisiin tekoihin ja laiminlyönteihin julkisia hankintoja, rahoituspalveluja, rahanpesun ja terrorismin rahoituksen ehkäisemistä, tuoteturvallisuutta, liikenneturvallisuutta, ympäristönsuojelua, ydinturvallisuutta, elintarvikkeiden ja rehujen turvallisuutta, eläinten terveyttä ja hyvinvointia, kansanterveyttä, kuluttajansuojaa, yksityisyyden ja henkilötietojen suojaa sekä verkko- ja tietojärjestelmien turvallisuutta koskevilla oikeudenaloilla. Lisäksi direktiivi kattaa kilpailu- ja sisämarkkinarikkomiset ja yhteisöverorikkomiset.

- EK katsoo, että horisontaalinen lainsäädäntöesitys on ennenaikainen ottaen huomioon, että EU-sääntelyyn on viime vuosina sisältynyt unionin oikeuden rikkomisesta tai muista väärinkäytöksistä ilmoittavien henkilöiden suojelua koskevia säännöksiä.
- EK pitää huomattavan ongelmallisena sitä, että direktiiviä sovellettaisiin unionin oikeuden vastaisten tekojen ja laiminlyöntien lisäksi tekoihin ja laiminlyönteihin, jotka eivät muodollisesti vaikuta lainvastaisilta, mutta jotka ilmiantajan *oman arvion* mukaan ovat sääntöjen tavoitteiden vastaisia.
- EK kannattaa maltillisia ja tasapainoisia esityksiä aidoista epäkohdista ilmoittavien henkilöiden oikeussuojan parantamiseksi. Nyt tehty esitys on kuitenkin liian laaja-alainen eikä ota huomioon yritysten oikeussuojan tarvetta mm. liikesalaisuuksien suojaamiseksi ja mustamaalausta vastaan.

Suoja objektiivisesti arvioiden vakavista väärinkäytöksistä raportoinnille

- EK katsoo, että direktiiviehdotuksen ja sen mukaisten oikeussuojakeinojen tulisi rajautua väärinkäytösten estämiseksi *vain vakaviin ja merkityksellisiin rikkomuksiin.*
- Yrityksen toiminnan oikeellisuuden arviointia ei voi jättää yksittäisen henkilön subjektiivisen arvioinnin varaan, vaan väärinkäytösten on oltava objektiivisesti osoitettavissa.
- Ilmoitukset tulee tehdä oikea-aikaisesti, jotta varmistetaan niiden luotettavuus.

Yritysten toiminnan häiriöttömyyttä suojattava

Direktiiviä sovellettaisiin tilanteisiin, joissa henkilö on saanut tietoa unionin oikeuden vastaisista teoista ja laiminlyönneistä työn yhteydessä. Ehdotuksen henkilöllinen soveltamisala kattaa nykyisten työntekijöiden lisäksi mm. aiemmat työntekijät, työnhakijat, palkattomat harjoittelijat ja toimeksisaajien tai alihankkijoiden ja tavarantoimittajien valvonnassa työskentelevät henkilöt.

- EK katsoo, että yrityksen oikeussuojan kannalta on välttämätöntä määritellä ilmoituksen tekemiselle määräaika siitä, kun rikkominen tai laiminlyönti on tapahtunut ja havaittu. Näin taataan ilmoitusten luotettavuus ja yritysten toiminnan häiriöttömyys.
- Mitä pidempi aika ilmoituksen tekemiseen kuluu siitä hetkestä, kun huolellisen henkilön olisi tullut ymmärtää havaitsemansa teon tai laiminlyönnin olevan unionin oikeuden vastainen, sitä herkemmin myöhäinen ilmoitus pitäisi katsoa vahingoittamistarkoituksessa tehdyksi.

Sisäisen ilmoituskanavan luominen lisää yritysten hallinnollista taakkaa

Komission ehdotuksen mukaan ilmoituskanavat jakautuisivat kolmelle portaalle: yrityksen sisäinen ilmoituskanava, viranomaisilmoituskanava ja julkinen ilmoituskanava. EK tukee esitystä ilmoituskanavien hierarkiasta.

Yrityksen sisäinen ilmoituskanava tulisi esityksen mukaan ottaa käyttöön yrityksessä, jossa on vähintään 50 työntekijää tai jonka liikevaihto tai vuotuinen tase on vähintään 10 miljoonaa euroa. Sisäisen ilmoituskanavan luomisen lisäksi yrityksen tulisi varmistaa ilmoituksen tehneen henkilötietojen luottamuksellisuus, nimetä ilmoituksen jatkotoimista vastaavat henkilöt, estää muiden kuin valtuutettujen henkilöiden pääsy tietoihin, määritellä kohtuullinen aika, jonka kuluessa ilmoittajalle annetaan palaute ilmoituksen perusteella toteutetuista jatkotoimista sekä antaa selkeät tiedot siitä, miten ja millä edellytyksin henkilö voi tehdä ilmoituksen.

- Yrityksen sisäisen ilmoituskanavan luominen lisää merkittävästi yritysten hallinnollista taakkaa ja siksi ilmoituskanavan luomisen tulisi olla vapaaehtoista pienille yrityksille. EK katsoo, että esitetyt rajat tulisi nostaa esim. 100 työntekijään ja liikevaihdon osalta 20 miljoonaan euroon, jotta pienten yritysten hallinnollinen taakka ei kasva kohtuuttomaksi.

Lisätiedot:
Katja Miettinen, työlainsäädäntö, puh. +358 40 839 48 39
Ilari Kallio, työlainsäädäntö, puh. +32 495 56 22 99
Riikka Tähtivuori, IPR ja liikesalaisuus, puh.
Santeri Suominen, arvopaperimarkkinat, prosessioikeus, puh.

Syyskuu 2018

EK:n linjaus:

Ilmoituskanavien hierarkkinen sitovuus ensisijaisen tärkeää

Komission ehdotuksessa on määritelty tilanteet, joissa ilmoittaja voisi ohittaa ensisijaisen ilmoituskanavan. Yrityksen sisäisen ilmoituskanavan ohittaminen on mahdollista mm. silloin, kun yritys ei sisäisen ilmoituksen jälkeen ole ryhtynyt riittäviin toimenpiteisiin, kun ilmoittaja ei ole tiennyt sisäisestä ilmoituskanavasta ja kun ilmoittajan ei voida kohtuudella edellyttää käyttävän sisäistä ilmoituskanavaa ilmoituksen sisällön vuoksi.

- EK katsoo, että tilanteet, joissa ilmoittajalla on oikeus ensisijaisen ilmoituskanavan ohittamiseen on ehdotuksessa määritelty liian väljästi ja se jättää liikaa liikkumavaraa henkilön subjektiiviselle arvioinnille ilmoitettavan tiedon vakavuudesta tai ensisijaisen ilmoituskanavan toimivuudesta.
- Yritysten kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että ilmoittaja on velvollinen käyttämään ensisijaisesti yrityksen sisäistä ilmoituskanavaa, jotta yrityksellä on mahdollisuus selvittää paljastuvat ongelmat oma-aloitteisesti ja tehdä mahdollisesti tarvittavia korjaavia toimenpiteitä ilman asian julkiseksi tuloa.

Ilmoittajan suoja perusteettoman korkea

Komission ehdotuksen mukaan ilmoittajaa tulee suojata vastatoimilta, joka voi olla mikä tahansa työn yhteydessä uhkauksena esitetty tai tosiasiallinen teko tai laiminlyönti, joka johtuu sisäisestä tai ulkoisesta ilmoittamisesta ja joka aiheuttaa tai voi aiheuttaa ilmoittavalle henkilölle perusteetonta haittaa. Ehdotuksessa on lisäksi lista vastatoimeksi luokiteltavista työnantajan toimenpiteistä, jotka jäsenvaltion tulee estää.

Ilmoituksen kohteen oikeussuoja riittämätön

EK katsoo, että julkisen ilmoituksen tekemistä ohi organisaation sisäisen ilmoituskanavan tai viranomaiskanavan tulee lähtökohtaisesti pitää vahingoittamistarkoituksessa tehtynä ilmoituksena, jonka tulee olla sanktioitu ja josta seuraa vahingonkorvausvelvollisuus.

Velvollisuus palauttaa työsuhde tai työsuhteen päättämiskielto oikeudenkäynnin aikana ovat työnantajan kannalta kohtuuttomia. Työnantajan nykyinen oikeus päättää työsuhteen voimassa olosta tulee säilyttää.

Estettäviä vastatoimia ovat mm. työsopimuksen päättäminen, lomauttaminen, siirtäminen alempiin tehtäviin, ylennyksen lykkääminen, työtehtävien vaihtaminen, kielteinen työsuorituksen arviointi, varoituksen antaminen ja tilapäisen työsuhteen vakinaistamisesta tai uudistamisesta kieltäytyminen.

- EK katsoo, että suurin osa kielletyistä toimenpiteistä on normaaleja työnantajan työnjohto-oikeuden piiriin kuuluvia toimenpiteitä, jotka eivät voi olla ilmoituksen tehneen työntekijän osalta lähtökohtaisesti kiellettyjä tai sisältää oletusta niiden toteuttamisesta vastatoimena. Vastatoimien kielto tulee määritellä nykyistä EU-lainsäädäntöä vastaavasti.
- Vastatoimien kiellon ulottaminen ilmoittajan edustamaan oikeushenkilöön ja hänen sukulaisiinsa, jotka ovat työnsä vuoksi yhteydessä ilmoittajan työnantajaan, ei ole perusteltua. Jo nyt saman työnantajan palveluksessa olevan ilmoittajan sukulainen on suojattu perusteettomalta irtisanomiselta yleisten irtisanomissäännösten nojalla. Säännös rajoittaa kohtuuttomasti yrityksen normaaliin liiketoimintaan kuuluvaa päätöksentekoa.

Ilmoittajan oikeussuojan osalta komissio toteaa, ettei direktiivin vastaisesti irtisanotun työntekijän kohdalla voi olla sallittua korvauksen maksaminen sen sijaan, että hänet otetaan takaisin yrityksen palvelukseen. Oikeudenkäynnin aikaisena välitoimena tulisi kuitenkin mahdollistaa mm. irtisanomisen estäminen oikeudenkäynnin kuluessa.

- EK katsoo, että ehdotuksen keinot ilmoittajan suojelemiseksi ovat raskaita ja pitkälle meneviä. Ehdotus on osittain ristiriidassa nykyisen työlainsäädäntömme kanssa, jossa on nimenomaisesti päädytty siihen, että oikeus päättää työsuhteen voimassaolosta kuuluu työnantajalle ja että työntekijän riittävänä oikeussuojana on pidettävä työsopimuksen perusteettomasta päättämisestä työnantajalle maksettavaksi tuomittavaa korvausta.

Lisätiedot:
Katja Miettinen, työlainsäädäntö, puh. +358 40 839 48 39
Ilari Kallio, työlainsäädäntö, puh. +32 495 56 22 99
Riikka Tähtivuori, IPR ja liikesalaisuus, puh.
Santeri Suominen, arvopaperimarkkinat, prosessioikeus, puh.